

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Masalu uzliesmojums 2026. gada martā: aktualitātes un rīcība ģimenes ārsta praksē

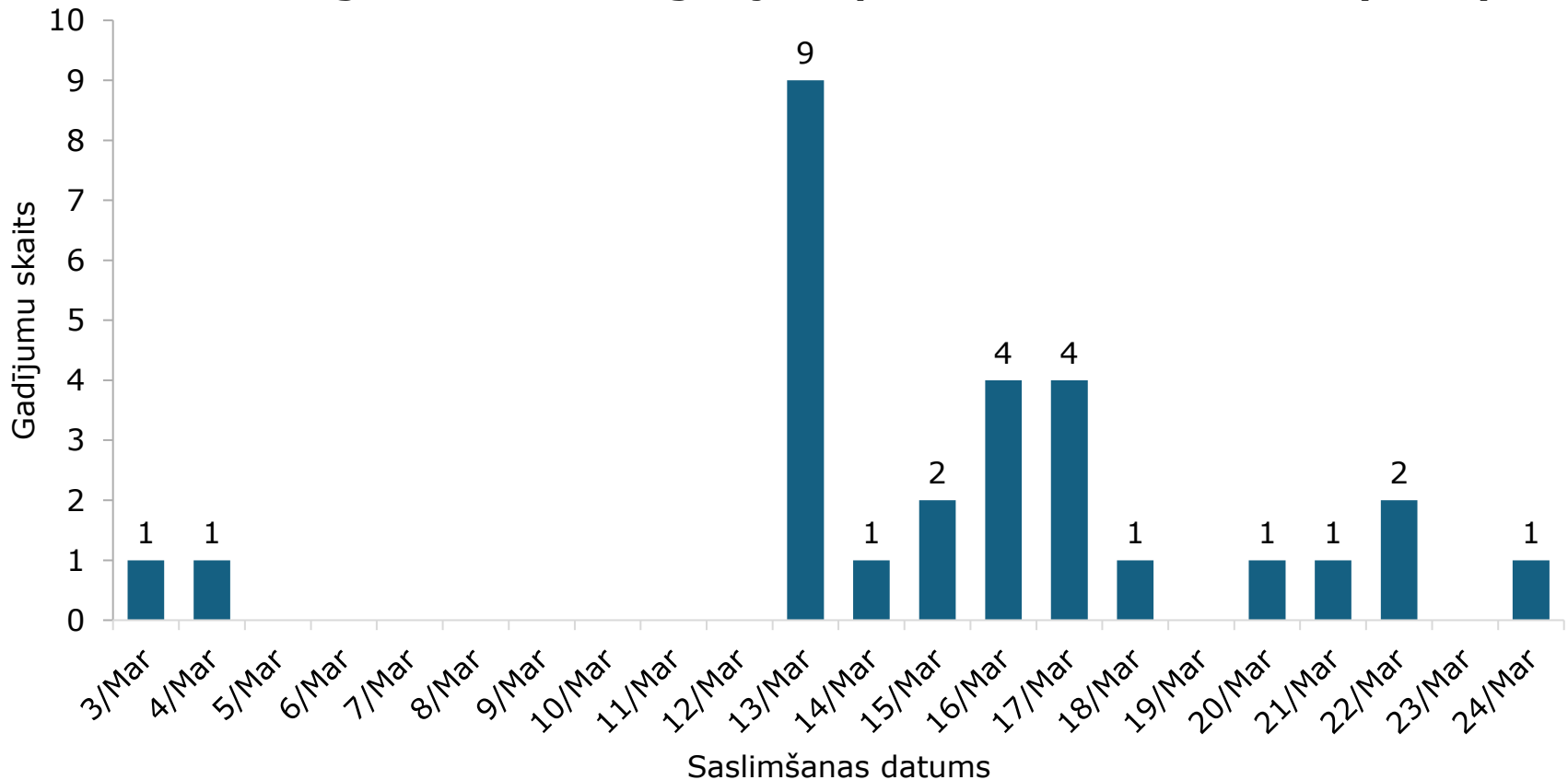
26.03.2026.

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pašreizējā epidemioloģiskā situācija

Reģistrētie masalu gadījumi pēc saslimšanas datuma (n=28)

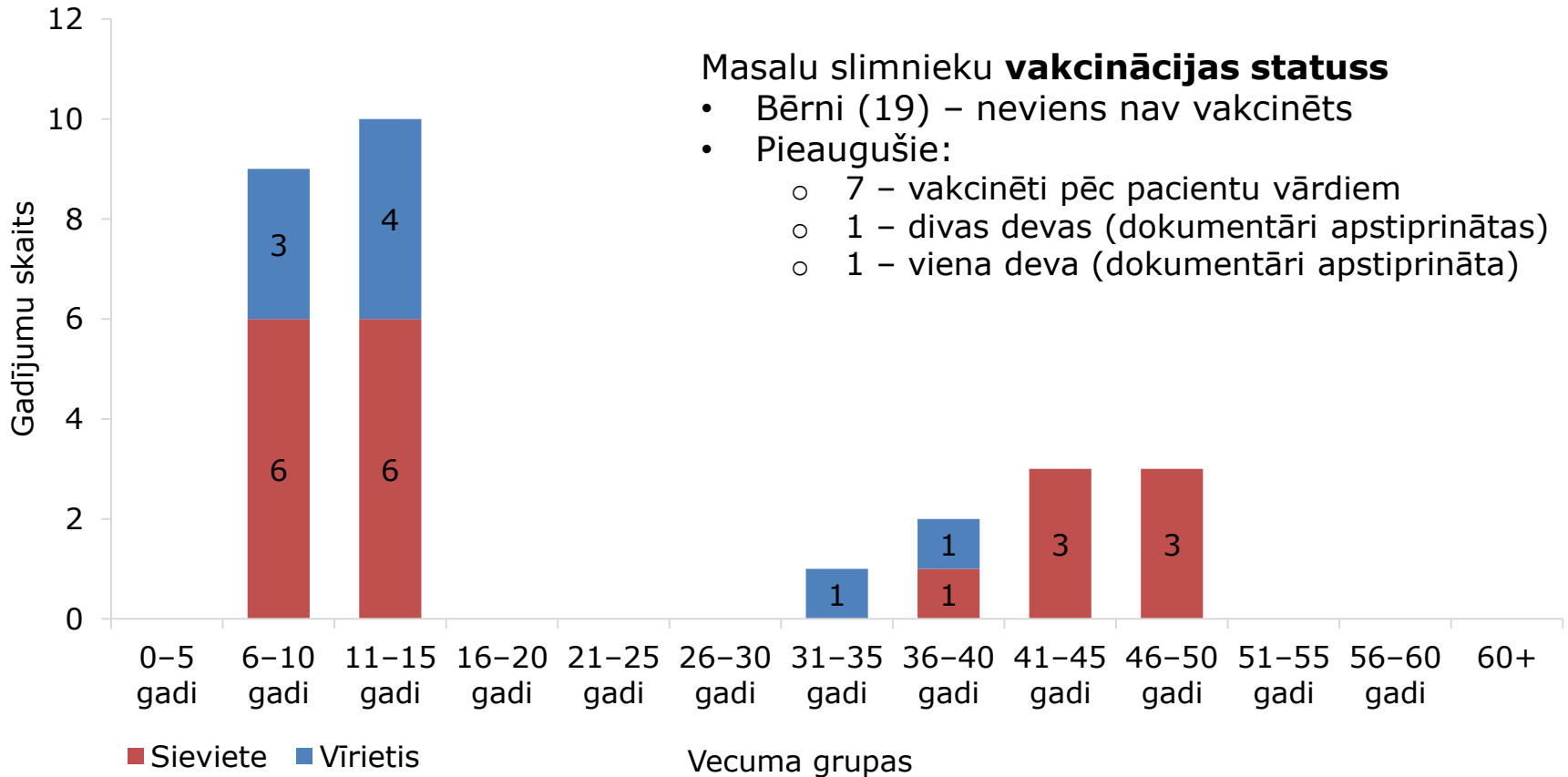

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pašreizējā epidemioloģiskā situācija

Reģistrētie masalu gadījumi vecuma un dzimuma grupās (n=28)

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Masalu gadījuma ziņošanas kavējums – piemērs no prakses

- 2026. gada 24. martā SPKC epidemiologs veica masalu pacienta B aptauju.
- Noskaidrots iespējamais infekcijas avots – pacients A, kuram 16. martā laboratoriski apstiprinātas masalas un ar kuru pacientam B ir bijis kontakts.
- Gan pacients A, gan ģimenes ārsts bija saņēmuši testēšanas rezultātus, kas apstiprina masalas.
- Taču līdz 24. martam SPKC rīcībā nebija informācijas par pacientu A, jo nebija saņemts steidzamais paziņojums ne no laboratorijas, ne no ģimenes ārsta.
- Infekcijas kontroles pasākumi saistībā ar pacientu A tika uzsākti ar 9 dienu kavējumu.
- **Aizkavēta ziņošana = aizkavēti infekcijas kontroles pasākumi!**
- **Potenciālās nopietnās sekas sabiedrības veselībai: nekontrolētas masalu izplatības risks, kā arī apdraudējums citu personu veselībai un dzīvībai!**

Attēlā – masalu patients, par kuru slimnīca
nebija sniegusi paziņojumu SPKC

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Ziņošanas kārtība par masalu gadījumiem

- Ziņošana SPKC **ir obligāta (!)**, ja ārstniecības persona konstatē, ka pacientam:
 - ir reģistrācijai pakļauta infekcijas slimība;
 - ir profesionāli pamatotas **aizdomas** par pacienta inficēšanos ar attiecīgo infekciju.
- SPKC ir jāziņo par:
 - infekcijas slimības diagnozi;
 - infekcijas slimības diagnozes maiņu vai atcelšanu;
 - infekcijas slimības galīgo diagnozi, tās laboratorisku apstiprināšanu un slimības iznākumu.
- Ziņojums **par masalām** tiek sniegts telefoniski un rakstiski **vienas darba dienas laikā (!)**
- Rakstiska paziņošana ir aizpildīts e-steidzamais paziņojums vai aizpildītas steidzamā ziņojuma veidlapas nosūtīšana pa pastu, ar kurjeru vai elektroniski un ieraksta par ziņošanas faktu izdarīšana pacienta medicīniskajā dokumentācijā.
- Detalizēta informācija — SPKC mājaslapā:
<https://www.spkc.gov.lv/lv/infekcijas-slimibu-registracija>

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Pacientu ar aizdomām par masalām testēšana (paraugu nodošana laboratoriskai pārbaudei)

Testēšanas metode

- Masalu vīrusa RNS noteikšana ar RT-PCR (47200R) – primāri!
- Masalu vīrusa izolēšana audu kultūrā (44140R)

Paraugu savākšana:

- Vēlams pacientam savākt **abus paraugus**: urīnu un siekalas
- Ja nav iespējams – drīkst nodot tikai vienu

Svarīgi:

- Pacients **neapmeklē ārstu, laboratoriju vai aptieku**
- Paraugu nodod **pacienta pārstāvis**, kas ir **imūns pret masalām** (vakcinēts vai pārslimojis)
- Ārsts izsniedz **nosūtījumu** (e-nosūtījums vai papīra formā)

Paraugu pieņemšanas punkti:

- E. Gulbja laboratorija
- Centrālā laboratorija
- Latvijas Infektoloģijas centrs, Linezera iela 3, Rīga (24/7)

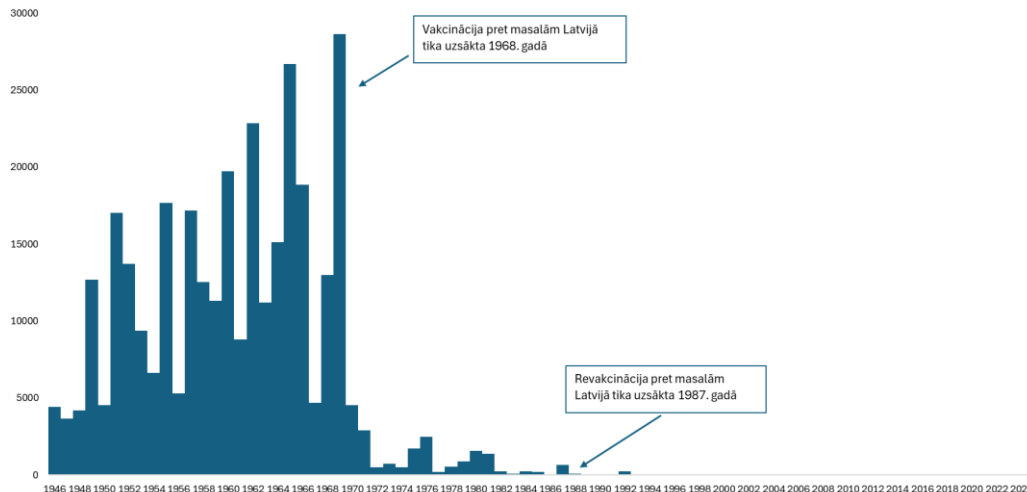
Jo ātrāk tiek nodots paraugs, jo ātrāk var apstiprināt masalu diagnozi!

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Vakcinācijas nozīme un vakcinācijas kalendārs

Masalu gadījumu skaits Latvijā 1946.-2025. gadā

- 1963.–1967. gadā (piecus gadus pirms vakcinācijas uzsākšanas) Latvijā tika reģistrēti 76 542 masalu gadījumi.
- 2021.–2025. gadā tika reģistrēti tikai 2 gadījumi.
- Vakcinācijas rezultātā saslimstība ar masalām ir samazinājusies par 99,9%.

- Pašreizējais vakcinācijas kalendārs:
 - 1. MMR deva – 12 – 15 mēnešu vecumā
(uzliesmojuma laikā – 12 mēnešu vecumā)
 - 2. MMR deva – 7 gadu vecumā
- Vakcinācijas mērķa līmenis, lai nodrošinātu kolektīvo imunitāti, **ir 95% un vairāk.**
- Reālā vakcinācijas aptvere:
 - 1. deva: virs 95%
 - 2. deva: 85–90%
- Citi izaicinājumi: Nepietiekams vakcinācijas savlaicīgums
- Liels uzņēmīgo (neaizsargāto) personu skaits, kas izveidojies daudzu gadu laikā
- Liels pieaugušo personu skaits, kas bērnībā saņēma tikai vienu vakcīnas devu

Secinājums: turpmākais masalu izplatīšanās risks ir augsts!

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Uzņēmīgas personas

- Nevakcinētas personas
- Personas ar nepilnu vakcinācijas kursu (bez revakcinācijas) pret masalām, t.sk. bērni līdz 7 gadu vecumam, kuri saņēmuši tikai vienu MMR devu
- Personas bez dokumentāri apstiprinātiem vakcinācijas datiem
- Personas, kuras nav pārslimojušas masalas

**Personas, kas dzimušas pirms 1958. gada, parasti ir imūnas,
jo bērnībā ir pārslimojušas masalas**

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Antivielu pārbaude: PVO un ECDC rekomendācijas

- Antivielu testu rezultāti dažreiz ir **sarežģīti interpretējami** un ne vienmēr norāda par pilnīgu imunitāti pret saslimšanu
- Jāņem vērā arī **iespējamība viltus pozitīviem un viltus negatīviem rezultātiem**
- Apšaubāmie testu rezultāti tiek uzskatīti par negatīviem
- Testēšana var **aizkavēt vakcinācijas savlaicīgumu**

- **Ja vakcinācijas statuss nav pārliecinošs, ieteicams vakcinēties pret masalām;**
- **Vakcinācija ir droša arī cilvēkiem ar esošo imunitāti;**
- **Neskaidrību gadījumā vakcinācija ir vienkāršākais, ātrākais un drošākais veids, kā pasargāties no masalām.**

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Kontaktpersonu imunizācija

- Profilakses nolūkā uzņēmīgu kontaktpersonu vakcināciju **vēlams veikt 72 stundu laikā** pēc kontakta, iespējams arī vēlāk;
- Otro devu ievada ne mazāk kā **4 nedēļas** pēc pirmās devas (iepriekš nevakcinētām personām);
- Vakcinācijai izmanto kombinēto **MMR vakcīnu**;
- Kontaktpersonām vakcīna **ir valsts apmaksāta**.

Pašlaik SPKC izstrādā detalizētas rekomendācijas kontaktpersonu pēcekspozīcijas profilaksei (PEP) atkarībā no personas vecuma un vakcinācijas statusa. Tās būs pieejamas SPKC mājaslapā.

MMR un vējbaku vakcinācija veicama vienā dienā vai ar 4 nedēļu intervālu

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Piesardzības pasākumi

- Pacients nenāk uz vizīti klātienē – konsultē tikai **telefoniski vai attālināti**
- **Ārsts nesatiekas klātienē ar pacientu**, lai izvairītos no inficēšanās
- **Respirators (FFP2/FFP3)** jālieto, ja kontakts ar pacientu ir neizbēgams
- Pacientam ar masalu simptomiem ārstniecības iestādē nepieciešams obligāti lietot sejas masku, optimāli – respiratoru
- Ar masalu slimnieku nedrīkst kontaktēties neimūnas ārstniecības personas
- Ja noticis kontakts ar citiem pacientiem/ārstniecības iestādes darbiniekiem, tos nepieciešams apzināt un informēt SPKC

Slimību profilakses un
kontroles centrs

Paldies par uzmanību!

Papildu informācija SPKC tīmekļa vietnē:
<https://www.spkc.gov.lv/lv/jaunums/latvija-registrets-pirmais-masalu-uzliesmojums-kops-2018-gada>

Latvijā registrēts pirmais masalu uzliesmojums kopš 2018. gada

Publicēts: 18.03.2026.

Atjaunināts: 25.03.2026.

Biežāk uzdotie
jautājumi un atbildes
par masalu
uzliesmojumu

[Skatīt vairāk →](#)

Rīcība masalu
kontaktpersonām

[Skatīt vairāk →](#)

Informācija
profesionāļiem un
ārstniecības personām

[Skatīt vairāk →](#)

25.03.2026

SPKC, turpinot epidemioloģisko izmeklēšanu, ir reģistrējis papildus saslimšanas gadījumus. No masalu uzliesmojuma sākuma kopā 24 saslimušie, no tiem 6 pieaugušie un 18 skolēni. Visi saslimušie ir epidemioloģiski saistīti.